

Eduskunnan puolustusvaliokunta

LAUSUNTO VALTION TALOUSARVIOESITYKSESTÄ VUODELLE 2023

Upseeriliiton lausunto keskittyy talousarvioesityksen puolustuksen hallinnonalan määrärahoihin ja siinä erityisesti henkilöstöä koskevaan osuuteen. Kiitämme mahdollisuudesta tuoda esiin näkökulmamme.

Puolustusvoimien henkilöstö on tällä hetkillä kovan työkuorman alla. **Työssäjaksaminen on haaste, koska harjoitukset ja lisääntyneet kertausharjoitukset ovat tuplaantuneet.** Tämä on johtanut siihen, että kouluttajilla ei ole mahdollisuutta palautua. Toiminnan sykli on kova ja nyt mennään kirjaimellisesti harjoituksesta toiseen. Kesän kansainväliset harjoitukset ovat aiheuttaneet osassa joukko-osastoja lisää työkuormaa, ja henkilöstölle on kertynyt ylitöitä jopa 200 tuntia. Lisäksi kesällä määrättiin osa perusvalmiuden joukoista korotettuun valmiuteen, jossa henkilökunta oli varallaolossa vuoroluettelon mukaisesti. Nämä tekijät johtivat siihen, että jo vahvistettuja lomia jouduttiin perumaan. Henkilöstövaje näkyy. Osaaminen tulee varmistaa joukko-osastoissa, kun täytetään NATO-tehtäviä. Perusyksiköissä ja esikunnissa tulee olla riittävä määrä osaamista, etteivät koulutustulokset ja asevelvollisten kokemukset palveluksen laadusta laske.

Valtion talousarvioesityksessä on ”puolustusministeriön toiminnallisena tulostavoitteena henkilöstövoimavarojen ja asevelvollisuusjärjestelmän kehittäminen toimintaympäristön ja yhteiskunnan muutoksia seuraten”. Tämä tulostavoite on nyt tärkein. Materiaaliin ja toimintaan on saatu tarvittavat panostukset lisätalousarviossa. Henkilöstön osuus lisätalousarviossa on vain sopimussotilaiden ja määräaikaisten sotilaiden lisääminen. Työaikalainsäädäntö on tehty aikoinaan tilannetta varten, jossa Puolustusvoimat oli **koulutusorganisaatio**. Nyt turvallisuusympäristö on muuttunut voimakkaasti. Kansainväliset tehtävät ovat kiinteä osa sotilaan arkea. Puolustusvoimien tehtävät joka tasolla sisältävät **valmiuden**. Toiminnallisesti kolmas uusi tekijä on **kertausharjoitusten lisääminen**. Työaikalainsäädäntö ei tue nykytilannetta. Henkilöstön toimintakyky, työkyky ja työhyvinvointi ei parane käskemällä, vaan kentällä tulee olla työkaluja asioiden parantamiseksi.

Talousarvion mukaan ”puolustuskyvyn vahvistamiseksi Puolustusvoimien henkilöstömäärää lisätään lähivuosien aikana 500 henkilötyövuodella. Sopimussotilaiden määrää lisätään 180—230 henkilötyövuodella nykyisestä noin 350 henkilötyövuodesta”. Henkilöstöjärjestöjen kesken on yhteinen näkemys, että **tarvitsemme henkilöstöä lisää paljon enemmän**. Upseerien osalta vaje on nyt 300–350. Sopimussotilaat eivät paikkaa tarvittavaa – erityisesti kertausharjoitusten aiheuttamaa - resurssivajetta.

Puolustusvoimille asetettujen henkilöstövoimavarojen hallinnan tulostavoitteissa on mainittu, että ”henkilöstövoimavaroja keskitetään ydintoimintoihin”. Lista on pitkä: toimintavalmiuden ylläpitäminen, asevelvollisten kouluttaminen, uusien suorituskykyjen

ylläpidon ja kehittämisen tehtävät. Käytännössä tarvitsemme henkilöstöä jokaiselle tasolle. Talousarviossa on mainittu, että ”henkilöstöjärjestelmän kehittämisessä huomioidaan valmiuden ja kansainvälisen yhteistoiminnan ja kriisinhallinnan asettamat vaatimukset”. Nämä ovat tärkeitä asioita, mutta jäävät termeiksi, jos niiden toteuttamiseksi ja seuraamiseksi **puuttuu käytännön suunnitelma**.

NATO-jäsenyys muuttaa Puolustusvoimien tehtäviä ja rakenteita huomattavasti tulevina vuosina. Jäsenyyttä ei ole käsitelty talousarviossa, vaikka NATO-henkilöstön tehtäviä laajennetaan nyt syksyllä ja vuoden 2023 aikana. Tanskasta ja Norjasta saadun palautteen mukaan palvelussuhteen ehtoihin kannattaa nyt panostaa, jotta tehtävien rekrytointi onnistuu. Erityisesti palkkauksen taso, puolison asema, kotimaan matkat ja uudenlainen urasuunnittelu koetaan tärkeinä kehittämiskohteina.

Upseeriliiton esitykset:

Puolustusvaliokunta on kiinnittänyt aikaisemmin huomiota Puolustusvoimien henkilöresurssien lisäämiseen ja työssä jaksamisen haasteisiin (lausunto valtion talousarvioesitykseen 2022 PuVL 6/2021 vp, mietintö puolustusselonteosta PuVM 4/2021 vp ja lausunto julkisen talouden suunnitelmasta 2023–2026 PuVL 4/2022 vp) Turvallisuusympäristön muutoksen jälkeen henkilöstön tilanne on nyt mennyt vaikeampaan suuntaan.

Upseeriliitto esittää, että Puolustusvoimien valmiuden ja toiminnan tason turvaamiseksi

1. uudistetaan Puolustusvoimien työaikalainsäädäntö vastaamaan lisääntyntä työkuormaa epävarmassa turvallisuustilanteessa
2. lisään Puolustusvoimien henkilöstön määrää tuhannella, joista viisisataa on upseereita
3. rakennetaan pitkän aikavälin henkilöstöohjelma

lisäksi

4. perustetaan henkilöstöjärjestöt sisältävä työryhmä valmistelemaan NATO-jäsenyyden komento- ja joukkorakenteen tehtäviä

Puheenjohtaja



Ville Viita

Edunvalvontapäällikkö



Mika Ylönen